

Щодо водних проблем у Європейському регіоні

За матеріалами Звіту про стан довкілля Європи (Europe's environment: the fourth assessment report), що готується до Конференції міністрів у Белграді, жовтень 2007 року.

В цілому європейський регіон споживає щорічно відносно невелику частку загальної сукупності своїх поновлюваних водних ресурсів. Обсяг водоспоживання в регіоні становить приблизно 524 км³/рік, тобто, загалом 7% (ЛТАА) від сукупних ресурсів прісної води, які становлять 7400 км³.

У Європі і Євразії спостерігається нерівномірний розподіл як водних ресурсів, так і населення, тому в різних країнах і субрегіонах ситуація з дефіцитом води виглядає по-різному. Більша частина опадів випадає у північно-західній частині Європи, а також у гірських місцевостях, зокрема, в Альпах і на Памірі.

Одинадцять країн регіону характеризуються напруженим водним режимом (Німеччина, Англія й Уельс, Італія, Мальта, Азербайджан, Іспанія, Бельгія, Болгарія, Туркменістан, Кіпр і Узбекистан). У цих країнах проживає одна третина населення регіону. Тільки в Туркменістані, на Кіпрі й в Узбекистані показник експлуатації води перевищує 40%. Більшість країн з високим показником експлуатації води споживають значні об'єми води для зрошувального землеробства, тоді як у деяких країнах велика кількість води використовується не на комунально-побутові потреби (наприклад, для охолодження), це стосується, зокрема, Німеччини, Англії й Уельсу, Болгарії й Бельгії.

Проблеми з водою виникають у тих випадках, коли попит на цей ресурс перевищує наявний запас його у певний період часу. Такі проблеми часто мають місце у регіонах з: незначною кількістю опадів (дощів), із високою щільністю населення, а також у регіонах, активного розвитку сільського господарства або промислового виробництва. Тут виникають проблеми з водопостачанням, а також проблеми, пов'язані з інтенсивною експлуатацією водних ресурсів.

Так наприклад, у Центральній Азії рівень ґрунтових вод перетерпів значні зміни в результаті підвищеного споживання води для діяльності людини. Зниження рівня води в ріках цього регіону й в Аральському морі призвело до виснаження ґрунтових вод, запас яких не поповнюється. В наслідок цього рівень ґрунтових вод у незрошуваних районах знижується на 50 см на рік, а в деяких місцях цей показник досягає 10—15 м. З іншого боку, у зрошуваних районах рівень ґрунтових вод підвищився, що призвело до повеней у густо населених центрах. Наприклад, рівень ґрунтових вод підвищився практично на 1,5 м на 70% території Хорезмської області й на більше ніж 50% території, що перебуває в низов'ях ріки Зеравшан (Джерело: GIWA, 2005 рік, Каспійське море).

За оцінкою Всесвітньої організації охорони здоров'я, 15% жителів Європи взагалі не мають доступу до води, що можна вважати питною. У Західній Європі тільки Скандинавія й регіони, що прилягають до Альп, забезпечені якісною питною водою, а в інших районах нормальна вода — рідкість

В цілому 41 млн. мешканців Європи не мають доступу до безпечної питної води та 85 мільйонів не мають належних умов санітарії. Через вживання неякісної води й відсутність нормальної системи санітарного очищення щорічно помирає 18 000 людей, з них 13 000 дітей віком від 0 до 14 років. Крім того, за шкалою років життя з розрахунками на інвалідність

(DALYs), через цю причину нараховується 736 000 років життя в стані інвалідності, а також 1,18 мільйонів років втраченого життя.

У сценаріях кліматичних змін розглядаються прогнози, за якими у північній і східній Європі відбудеться збільшення середньорічних річкових стоків, що призведе до зростання запасів води. З іншого боку, передбачається, що середній об'єм стоку південно-європейських річок скоротиться через підвищення температури й зменшення кількості опадів. Особливо це стосується басейнів деяких річок середземноморського регіону й південної частини регіону СЕКЦА (країни Східної Європи, Кавказу та Центральної Європи), де вже зараз відзначається напруженість водного режиму й існує перспектива скорочення запасів води. Останні сценарії кліматичних змін свідчать про те, що в багатьох європейських регіонах літо стає усе більш посушливим, і це стосується в першу чергу південних регіонів.

Зміни клімату вже проявилися на континенті посухами та повенями, які почастишали та стали більш виснажливими та руйнівними для людей та довкілля. Так важкі й тривалі посухи недавно вразили Центральну Азію, зокрема, в 2000—2001 рр., жара, що мала місце в цьому регіоні в 2003 році, а потім на Іберійському півострові в 2004—2005 рр.. Нажаль, наслідки посух продемонстрували, що Європа уразлива до цих природних лих.

За останні п'ять років кілька важких повеней також уразили європейських регіон, зокрема, катастрофічні повені відбулися влітку 2002 року в басейнах річок Дунай і Ельба, у липні й серпні 2002 року на Північному Кавказі, улітку 2005 року в Альпах, і в басейні Дунаю навесні 2006 року. У 2002 р. через повені у Європі загинуло сотні чоловік, було переселено біля півмільйона людей, страхові виплати за збитки склали суму у приблизно 25 мільярдів Євро. Разом із погодними умовами, нераціональне керування станом басейнів річок також є однією з суттєвих причин виникнення повеней.